

УДК 339.13

Ірина Піняк, Неоніла Музя

Iryna Pinyak, Neonila Muzya

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АНАЛІЗ ІНДЕКСІВ ТА ПОКАЗНИКІВ ДОБРОБУТУ КРАЇНИ З

ТОЧКИ ЗОРУ ЇЇ РІВНЯ ОСВІТИ

ANALYSIS OF INDEXES AND INDICATORS OF WELL-BEING OF

THE COUNTRY IN TERMS OF EDUCATION

Людина є реальним багатством націй – і освіта дозволяє їй жити більш здоровим, щасливішим і більш продуктивним життям. Саме освіта підвищує здатність людей приймати обґрунтовані рішення, підтримувати засоби до існування, впроваджувати нові технології, боротись з різними видами потрясінь, і бути відповідальними громадянами та ефективними розпорядниками навколишнього середовища. Слід зазначити, що освіта несе вигоди і за межами особистості та сім'ї. Країни з низьким рівнем освіти залишаються в пастці технологічного застою, низького зросту і низького попиту на освіту. Велика кількість індексів та показників добробуту країн, що розраховуються провідними світовими організаціями та економічними інститутами, враховують рівень розвитку освіти. Так, для розрахунку одного із ключових показників соціального розвитку – Індексу людського розвитку (Human Development Index) в рамках спеціальної серії доповідей ООН про розвиток людини, використовується Індекс рівня освіти в країнах світу (Education Index) – комбінований показник Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН). Індекс вимірює досягнення країни з точки зору досягнутого рівня освіти її населення за двома основними показниками: Індекс грамотності дорослого населення (2/3 ваги); Індекс сукупної частки учнів, що одержують початкову, середню і вищу освіти (1/3 ваги).

Для аналізу проблемних моментів у політиці країн та вимірювання їх готовності до переходу на модель розвитку, заснованої на знаннях розраховується Індекс економіки знань – комплексний показник, що характеризує рівень розвитку економіки, що базується на знаннях, в країнах і регіонах світу. В основі розрахунку Індексу лежить запропонована Світовим банком «Методологія оцінки знань» (The Knowledge Assessment Methodology – КАМ), яка включає комплекс з 109 структурних і якісних показників, об'єднаних у чотири основні групи: Індекс економічного та інституційного режиму (The Economic Incentive and Institutional Regime); Індекс освіти (Educational Human Resources); Індекс інновацій (The Innovation System); Індекс інформаційних і комунікаційних технологій – ІКТ (Informational Communication Technology – ICT). При розрахунку враховуються і загальні економічні та соціальні індикатори, що включають показники щорічного зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) і значення Індексу розвитку людського потенціалу (ІРЛП) країни. При визначенні успіхів тієї чи іншої країни у розвитку людського капіталу розраховують Індекс розвитку людського капіталу, що враховує 46 показників, об'єднаних у чотири основні групи: Освіта (вища, середня, початкова) і професійна підготовка; Здоров'я, фізичне і психологічне благополуччя; Працевлаштування та зайнятість; Інфраструктура, правовий захист, соціальна мобільність. Україна в рейтингу розвитку людського капіталу у 2015 році зайняла 31 місце, піднявшись у порівнянні з попереднім рейтингом відразу на 32 позиції (Рейтинг країн світу за рівнем розвитку людського капіталу 2013 року).

Таким чином, ми прийшли до висновку, що соціальна віддача від рівня освіти індивіда, ймовірно, перевищує приватні переваги. Іншими словами, освічені люди вносять більший внесок у суспільство, ніж у власний добробут. Хоча, соціальну віддачу, як відомо, важко виміряти.